בס״ד. שיחת ש״פ וישב, נר הראשון ושבת חנוכה, מבה״ח טבת, ה׳תשל״ו.

בלתי מוגה

א. ביום הש״ק זה ישנם כמה ענינים: שבת חנוכה, ושבת מברכים החודש;

אבל לכל לראש ישנו הענין של יום השבת עצמו — שהוא יום השביעי (כמ״ש בפרשת ״ויכולו״ ג״פ[1]), שבא לאחרי ובהמשך לששת ימי השבוע, שלאחרי ש״ששת ימים עשה ה׳ את השמים ואת הארץ״ הנה ״ביום השביעי שבת וינפש״[2] (וכמודגש בדברי הגמרא[3]: ״הי׳ מהלך במדבר ואינו יודע אימתי שבת מונה ששה ימים ומשמר יום אחד״), ובו נעשה העילוי והשלימות שלהם באופן ד״ויכולו השמים והארץ וכל צבאם״[4], ככל הפירושים שבזה, כפי שמביא הצ״צ[5] ש״ויכולו״ הוא לשון שלימות, וגם מלשון תענוג (שזהו מ״ש[6] ״חמדת ימים אותו קראת״), והיינו, שאע״פ ששת ימי בראשית היו כבר באופן ד״וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד״[7], הנה נוסף לכך שבשבת נעשה ענין המנוחה (כמארז״ל[8] ״מה הי׳ העולם חסר מנוחה, בא שבת בא מנוחה״), ניתוסף בהם ע״י יום השבת גם ענין התענוג.

ובפרטיות יותר מבואר בזה[9], שהעלי׳ וההתכללות של עניני ימי החול בשבת היא עי״ז שתחילה נכללים כל עניני היום בתפלה (שענינה ״סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה״[10], וכפי שמבאר כ״ק מו״ח אדמו״ר[11] ש״ארצה״ היינו למטה מ״ארץ״ סתם, ו״שמימה״ היינו למעלה מ״שמים״ סתם), שהיא הארת השבת שבכל יום, ואח״כ מתעלים התפלות

---

1) בראשית ב, ב־ג ובספורנו עה״פ. וראה גם תו״מ חע״ד ע׳ 20. וש״נ.
2) תשא לא, יז.
3) שבת סט, ב.
4) בראשית שם, א.
5) ראה אוה״ת עה״פ (כרך א — מב, ב ואילך. כרך ג — תקח, א ואילך).
6) נוסח תפלת שבת. וראה מחזור ויטרי תפלת שבת סק״ג. בעה״ט עה״פ שם, ב. וראה גם תו״מ חע״ז ע׳ 8. וש״נ.
7) שם א, לא.
8) ראה ב״ר פ״י, ט (ובפי׳ מת״כ). פרש״י בראשית ב, ב. מגילה ט, א (ד״ה ויכל). תוד״ה חצבה — סנהדרין לח, א.
9) ראה לקו״ת בהר מא, א.
10) ויצא כח, יב. וראה זהר ח״א רסו, ריש ע״ב. ח״ג שו, ריש ע״ב. תקו״ז תמ״ה (פג, א).
11) ראה סה״מ קונטרסים ח״ב שיט, א.

של כל ימי החול בתפלת השבת (שהרי עיקר ענין השבת הו״ע התפלה, ועד שמצינו[12] שבקושי התירו לדבר דברי תורה בשבת).

והנה, אף שיום השבת כולל את כל ימי השבוע שלפניו, הרי בזה גופא יש סדר, שתחילה כולל את יום ראשון ואחריו יום שני וכו׳, כסדר הימים.

ובהקדמה — שאין פירוש הדברים שבהכרח שתהי׳ קדימה ואיחור לפי שאי אפשר שיהיו כל הימים בבת אחת, אלא סדר הימים הוא בתכלית הדיוק (ככל הענינים הקשורים עם תומ״צ ואלקות, וכידוע שסדר בתורה הוא גם תורה[13]), כך, שהקדימה בזמן מורה גם על קדימה במעלה (ואדרבה: הקדימה במעלה היא סיבת הקדימה בזמן).

וכמו הקדימה והמעלה דיום ראשון — שנקרא ״יום אחד״, ״לפי שהי׳ הקב״ה יחיד בעולמו״[14], ונוסף על מעלתו בנוגע לאחדותו של הקב״ה, יש בו מעלה גם בנוגע להתהוות הנבראים, הן בנוגע לבריאה שביום זה — ״יהי אור״[15], והן בנוגע לכללות ענין הבריאה — כמ״ש רש״י[16] בפשוטו של מקרא ש״כל תולדות שמים וארץ נבראו ביום ראשון (באופן של כלל, ואח״כ נמשך בפרטיות), וכל אחד ואחד נקבע ביום שנגזר עליו (ד״כל יומא ויומא עביד עבידתי״״[17]). הוא שכתוב[18] את השמים לרבות תולדותיהם ואת הארץ לרבות תולדותי״״.

ומזה מובן שגם בענין התכללות ועליית ימי השבוע ביום השבת יש קדימה ליום ראשון, שבו מתחילה ההכנה לשבת, שהרי הפירוש ד״מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת״[19] הוא לא רק ערב שבת כפשוטו, אלא כל ימי השבוע, החל מיום ראשון[20], ובפרט ע״פ מ״ש הרמב״ן[21] שבמנין ד״יום ראשון בשבת״ מתקיימת המצות עשה מן התורה ״זכור את יום השבת לקדשו״.

ובנוגע לענייננו — יום הראשון בשבוע שממנו מתחילה העלי׳ והשלימות של כל ימי השבוע ביום השבת הוא: י״ט כסלו.

---

12) בסו״ס היראה לר׳ יונה. ומקורו (ע״פ שו״ת צפע״נ ח״ב ס״ה) בירושלמי שבת פט״ו ריש ה״ג (וראה אג״ק ח״כ ע׳ קא. וש״נ).

13) ראה פסחים ו, ב. של״ה חלק תושבע״פ, כלל לשונות בתחלתו (תב, ב).

14) בראשית שם, ה ובפרש״י (מב״ר פ״ג, ח).

15) שם, ג.

16) שם, יד.

17) זהר ח״א רה, סע״א. ח״ג צד, ריש ע״ב.

18) שם, א.

19) ע״ז ג, סע״א.

20) ראה גם תו״מ חס״ז ע׳ 356. וש״נ.

21) יתרו כ, ח.

ב. ענינו של י"ט כסלו הוא — ראש השנה לחסידות (כמובא בכו"כ מכתבי רבותינו נשיאינו)[22].

וכיון שתורת החסידות היא "נשמתא דאורייתא" (כמ"ש בזהר פ' בהעלותך[23]), היינו, שזוהי הנשמה של "גופי תורה" (כלשון המשנה[24]), ותורה בכלל היא נשמת העולם, שהרי התהוות וקיום וחיות העולם היא מעשרה המאמרות שבתורה (כתורת הבעש"ט הידועה שמבאר רבינו הזקן — בעל השמחה והגאולה די"ט כסלו — בהתחלת שער היחוד והאמונה) — הרי מובן, שר"ה של תורת החסידות פועל גם בנגלה דתורה, ועאכו"כ שפועל בכל עניני העולם (הקשורים עם שאר ראשי שנים), שהם בדוגמת הגוף שבטל ואינו בערך אל הנשמה (כולל גם הדרגא התחתונה שבה — בחי' נפש).

וכאמור, שביום הש"ק זה נעשית העלי' והשלימות של כל עניני י"ט כסלו באופן של תענוג כו', שענין זה הוא בכל שנה ושנה, ובזה ניתוסף בקביעות שנה זו שי"ט כסלו הוא יום ראשון בשבוע, שכל ימי השבוע שהם הכנה לשבת ומתעלים ונשלמים ביום השבת קשורים גם הם עם י"ט כסלו, כיון שיום ראשון כולל את כולם, כמו בהתחלת הבריאה.

ג. ומזה צ"ל הוראה בנוגע למעשה בפועל, כדברי המשנה[25] "לא המדרש עיקר אלא המעשה", וכפי שמצינו גם בגמרא שבכל ענין של שקו"ט כו' שואלת הגמרא "מאי בינייהו", דכיון שזהו ענין של תורה, הרי זה צ"ל נוגע לפועל, ועד"ז בנוגע להמדובר לעיל, שאין זה ענין של דרוש כו', אלא צ"ל בזה הוראה בנוגע למעשה בפועל.

וההוראה היא — בנוגע לכל ההחלטות שנתקבלו בי"ט כסלו בכללות ענין התומ"צ שנכלל בג' הקוין דתורה עבודה וגמ"ח, כמובא במאמרי י"ט כסלו[26] על הפסוק[27] "פדה בשלום נפשי", שעליו דרשו בגמרא[28] ש"כל העוסק בתורה ובגמ"ח (כללות המצוות) ומתפלל עם הציבור אמר הקב"ה מעלה אני עליו כאילו פדאני לי ולבני מבין אומות העולם", אשר, ככל שהיו בי"ט כסלו באופן של גדלות, באורך ורוחב

22) אג"ק אדמו"ר מהורש"ב ח"א ע' רנט. וש"נ (נעתק ב"היום יום" בתחלתו). וראה שיחת ליל כ' כסלו תרצ"ב (סה"ש תרצ"ב ע' 25 ואילך). פאקסימיליא מהאגרת נדפסה בקונטרס "ומעין" ע' 17.

23) ח"ג קנב, א.

24) חגיגה יו"ד, רע"א.

25) אבות פ"א מי"ז.

26) ראה גם תו"מ חל"ח ס"ע 271. וש"נ.

27) תהלים נה, יט.

28) ברכות ח, רע"א.

ועומק, הנה ביום הש״ק שלאח״ז צ״ל בהם עילוי שלא בערך, ועד לתכלית השלימות, ובאופן של תענוג.

ועוד זאת, שהתענוג צ״ל באופן שיהי׳ ניכר בגוף הגשמי, כידוע הסיפור[29] אודות הרה״צ ר׳ נחום מטשערנאָביל שהי׳ שמן בגופו מאמירת אמן יהא שמי׳ רבא, וכיון שמספרים לנו זאת, ועד שהובא במאמרי חסידות, הרי מובן, שמעין זה שייך אצל כל אחד, שיהי׳ שמן בגופו מהתענוג שיש לו בעניני תומ״צ, ועד שהתענוג יהי׳ ניכר בגשמיות הגוף, וכ״ש ברוחניות הגוף, ועאכו״כ ברוחניות הנשמה.

וענין זה צ״ל נמשך על כל השנה — וכמו בענין זכירת יצי״מ, שבט״ו ניסן הוא בהדגשה יתירה, אבל ענינו נמשך בכל יום ובכל לילה, שהרי התורה היא נצחית — לא רק בט״ו ניסן שבכל שנה, אלא בכל ימי השנה[30], ועד״ז בנוגע להוראות די״ט כסלו, וכפי שניתוסף בהם שלימות ביום השבת שלאח״ז, שצריך להמשיכם באופן שעל ידם תומשך חיות ותענוג בעבודת כל השנה כולה בעניני התומ״צ, כולל גם בעבודה ד״כל מעשיך יהיו לשם שמים״[31] ו״בכל דרכיך דעהו״[32].

והנתינת כח על כל זה היא מענין השבת, שמצד עצמה ״מקדשא וקיימא״[33], ועאכו״כ כשמוסיפים בזה ע״י העבודה ד״ושמרו גו׳ לעשות את השבת״[34] ו״זכור את יום השבת לקדשו״[21] — אפילו הוספת משהו, ועאכו״כ הוספה מרובה[35].

ועד שעי״ז פועלים את הגאולה האמיתית והשלימה, שתהי׳ למטה מעשרה טפחים, ובעגלא דידן.

* * *

ד. ע״פ המדובר כמ״פ (ומובן גם מהאמור לעיל) שיום השבת הוא הזמן להשלים (באופן המותר) את כל הענינים שלא נעשו במשך השבוע (מאיזו סיבה שתהי׳) — הנה כאן המקום להשלים הענינים שדובר אודותם בי״ט כסלו, הן בנגלה והן בחסידות.

המשך הביאור ברמב״ם סוף הלכות חנוכה — הדגשת מעלת ״נר ביתו משום שלום ביתו״ בהלכות חנוכה, מצד שייכותם לכללות התורה

---

29) סה״מ תרס״ט ס״ע נ. תרע״ח ע׳ קצט (נעתק ב״היום יום״ טו תמוז).

30) ראה גם לעיל ס״ע 218. תו״מ חע״ט ס״ע 231 ואילך. וש״נ.

31) שם פ״ב מי״ב.

32) משלי ג, ו.

33) ביצה יז, א.

34) תשא לא, טז. וראה סה״מ עטר״ת ס״ע תד ואילך.

35) ראה גם סה״מ תרל״ה ח״ב בתחלתו. וש״נ.

שניתנה לעשות שלום בעולם; החילוק בחיוב דנר שבת בין שיטת הרמב"ם[36] שהוא "בכלל עונג שבת" ו"לכבוד שבת", לשיטת אדה"ז בשו"ע[37] שהוא רק בשביל שלום בית[38]; והשייכות בין שבת לחנוכה, שבשניהם יש הן ענין חיובי והן ענין שלילי — נכלל בשיחה שהוגהה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א ונדפסה[39] בלקו"ש חט"ו ע' 372 ואילך[40].

(וסיים:) ובהתאם לכך שנר חנוכה קשור עם הזמן דלעת"ל, שהרי על נרות חנוכה נאמר שאינן בטלין לעולם[41] — הנה גם לעתיד לבוא יהיו ב' ענינים של שלילה וחיוב[42]: תחילה יהי' הענין שמשיח ילחום מלחמות ה' וינצח, שמלחמה קשורה עם שלילת המנגד, ואח"כ יהי' הענין החיובי שיבנה מקדש במקומו וכו'[43] (כמו בחנוכה, שתחילה הי' הענין דשלילת המנגד ע"י הנצחון במלחמה בכ"ד כסלו, ואח"כ הי' הענין החיובי דנס השמן בכ"ה כסלו).

ובענין השלילה גופא יהיו ב' תקופות: תחילה יהי' ענין שלילת המנגד באופן ש"לא ירעו ולא ישחיתו גו'"[44] כפשוטו, בבחי' אתכפיא, ואח"כ יהי' בבחי' אתהפכא, שהמנגד עצמו יתהפך לאוהב וידיד שיסייע כו', כמ"ש[45] "גם אויביו ישלים אתו". וכפי שמבאר הצ"צ[46] על הפסוק[47] "מזמור שיר ליום השבת", "ליום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים"[48], שישנו האופן ש"משבית מזיקין מן העולם", וישנו אופן נעלה יותר, "משביתן שלא יזיקו"[49], היינו, שנשארת מציאות המזיק, אלא שמתהפך לאוהב וידיד כו'.

ויה"ר שמהענין דחנוכה נבוא לקיום היעוד[50] "וה' יגי' חשכי", שיתבטל החושך כפול ומכופל, עי"ז שתהי' התפשטות האור גם מבחוץ,

---

36) הל' שבת רפ"ה.

37) כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר, שלמרבה הצער, לא מדייקים כדבעי בלימוד שו"ע אדה"ז (וראה גם תו"מ ח"פ ע' 9. וש"נ).

38) ולכן לא הביאו ברסרמ"ב בדיני עונג שבת, והשמיטו (ממארז"ל (שבת קיט, ב) "שני מלאכי השרת מלוין לו לאדם בערב שבת מבית הכנסת לביתו .. וכשבא לביתו ומצא נר דלוק ושלחן ערוך ומטתו מוצעת") ברסרס"ב בדיני כבוד שבת (ראה גם מכתב עש"ק וחנוכה, כד כסלו שנה זו (אג"ק חל"א ע' נה) בהערה).

39) בשילוב שיחות י"ט כסלו וש"פ מקץ.

40) וראה שיחת י"ט כסלו סמ"ח ואילך (לעיל ע' 369 ואילך).

41) רמב"ן ר"פ בהעלותך.

42) ראה גם תו"מ חע"ח ע' 328 ואילך. וש"נ.

43) רמב"ם הל' מלכים ספי"א.

44) ישעי' יא, ט. סה, כה.

45) משלי טז, ז.

46) יהל אור ע' שכח ואילך. ובמילואים שם ס"ע תרל ואילך.

47) תהלים צב, א.

48) תמיד בסופה.

49) יל"ש בחוקותי רמז תרעב (מתו"כ).

50) שמואל־ב כב, כט. וראה תו"א מקץ מ, ב ואילך. ובכ"מ.

"עד שתכלה רגל מן השוק"[51], כפי שמפרש בטור ברקת[52] (מתלמידי הרח"ו ז"ל) ש"תכלה הרגל של סט"א כו'", שזהו תוכן הענין ד"כליא ריגלא דתרמודאי"[51], שהו"ע המרידה כו' ("תרמודאי" אותיות מורדת[53], שהיו מעבדי שלמה שמרדו בו[54]).

ועד שנבוא לזמן שאודותיו כותב הרמב"ם בסיום הל' מלכים וכל ספר יד החזקה ש"באותו הזמן לא יהי' שם לא רעב ולא מלחמה ולא קנאה ותחרות", שזהו ענין שלילי, ומוסיף גם הענין החיובי, ש"הטובה תהי' מושפעת הרבה וכו'", ועד ש"לא יהי' עסק כל העולם אלא לדעת את ה' בלבד, שנאמר[44] כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים", בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, בקרוב ממש.

* * *

ה. בנוגע לכ"ד כסלו — הנה נוסף לכך שבו הי' נצחון החשמונאים במלחמה, שהביא לענין המנוחה בכ"ה בכסלו, ישנו עוד ענין שאירע בכ"ד כסלו, שלעת־עתה לא מצאתי שיתעכבו על זה.

ובהקדמה — שבמלחמת החשמונאים הי' גם ענין בלתי רצוי, שאז הי' אצלם גם ענין המלוכה ששייך לשבט יהודה:

החשמונאים — היו כהנים, כפי שאומרים בנוסח ד"על הניסים": "מתתיהו בן יוחנן כהן גדול חשמונאי ובניו" (כידוע הפירוש בזה[55] — אם "כהן גדול" קאי על מתתיהו או על יוחנן); ואילו ענין המלוכה שייך לשבט יהודה, כמ"ש[56] "לא יסור שבט מיהודה וגו'".

אמנם, כאשר החשמונאים ניהלו את המלחמה וניצחו בה, ונקרא על שמם [ולא כפי שהי' במלחמת ברק בן אבינועם שהלכה עמו דבורה, שאמרה לו "לא תהי' תפארתך וגו'"[57], ונקרא על שמה[58]], אזי היתה בידם גם הנהגת המלוכה, אבל זה הי' ענין בלתי רצוי, כיון שענין המלוכה שייך לשבט יהודה (מלכות בית דוד), כפי שמאריך הרמב"ן[56] בביאור הענין[59], ומוסיף, שה"חשמונאים שמלכו בבית שני .. נענשו עונש גדול וכו'"[60].

---

51) שבת כא, ב.
52) סוסתער"ב.
53) עמה"מ שער קרית ארבע רפקי"א. קה"י ערך תרמוד. וראה גם תו"מ חע"ט ריש ע' 15. וש"נ.
54) ראה יבמות טז, ב ואילך. וראה גם לקו"ש ח"ג ע' 811 הערה 3. לעיל ע' 391. וש"נ.
55) ראה אנציק' תלמודית (כרך טז) ערך חנכה סי"ג (ריש ע' שס). וש"נ.
56) ויחי מט, יו"ד.
57) ס' שופטים ד, ט.
58) ראה רד"ק שם.
59) ראה גם תו"מ חנ"א ע' 374. וש"נ.
60) חסר קצת (המו"ל).

וכדי לתקן את החסרון שהי' במלחמת החשמונאים שנסתיימה בכ"ד כסלו — ישנו עוד מאורע שאירע בכ"ד כסלו (אבל כו"כ שנים לפנ"ז) שהוא בבחינת הקדמת רפואה למכה ביחס לחסרון הנ"ל, כדלקמן.

ו. מסופר בתנ"ך[61]: "בעשרים וארבעה לתשיעי (בחודש התשיעי שהוא כסלו) .. הי' דבר ה' ביד חגי הנביא", ובהמשך הכתובים[62]: "ויהי דבר ה' שנית אל חגי בעשרים וארבעה לחודש, אמור אל זרובבל פחת יהודה לאמר גו' והשמדתי חוזק ממלכות הגוים וגו'" — שזוהי נבואה בנוגע לנצחון של בנ"י תחת הנהגת זרובבל פחת יהודה, שקשור עם מלכות בית דוד.

[ולהעיר, שבהתחלת הענין[63] נאמר אמנם "אמר נא אל זרובבל בן שאלתיאל פחת יהודה ואל יהושע בן יהוצדק הכהן הגדול" (וכמו שנזכרו שניהם בהפטרת השבת[64]: "ויראני את יהושע הכהן הגדול", ובהמשך לזה נאמר "זה דבר ה' אל זרובבל"), אבל העיקר בזה הוא "זרובבל פחת יהודה" (ואילו בהפטרת השבת — העיקר הוא "יהושע הכהן הגדול")].

וכיון שנבואה זו אודות הנצחון של בנ"י נאמרה בכ"ד כסלו, הנה "מגלגלין זכות ליום זכאי"[65] — שגם הנצחון דמלחמת החשמונאים הי' בכ"ד כסלו, שהוא "יום זכאי" בנוגע לנצחון של בנ"י.

וכיון שנבואה שבכ"ד כסלו מודגשת הנהגתו של זרובבל פחת יהודה — הרי זה בבחי' הקדמת רפואה לענין הבלתי־רצוי שבנצחון החשמונאים שהיתה אצלם גם הנהגת המלוכה ששייכת לשבט יהודה.

ז. וענין זה שגם בחנוכת חשמונאי בזמן בית שני הוצרכה להיות הנהגת המלוכה ע"י מלכות בית דוד דוקא — מודגש גם בנוגע לביהמ"ק השלישי, שיבנה ע"י משיח צדקנו, שהוא ממלכות בית דוד.

ולהעיר גם מהקשר והשייכות של בית שני עם בית שלישי — כמובן מב' הפירושים בפסוק[66] "גדול יהי' כבוד הבית הזה האחרון מן הראשון", אם קאי על בית שני[67] או על בית שלישי[68].

ויש להוסיף בזה, שגם חנוכה קשור עם חנוכת ביהמ"ק השלישי

---

61) חגי ב, יו"ד (ובראב"ע ורד"ק). וראה גם תו"מ ח"ד ס"ע 128 ואילך.
62) שם, כ־כב.
63) שם, ב.
64) זכרי' ג, א. ד, ו.
65) תענית כט, א. וש"נ.
66) חגי שם, ט.
67) ב"ב ג, סע"א. הובא בפרש"י עה"פ.
68) זח"א כח, א.

לעתיד לבוא — כמדובר פעם בארוכה[69] שאע"פ שמצינו במדרש[70] שחנוכת חשמונאי בכ"ה בכסלו היתה תשלום לחנוכת המשכן, ש"בכ"ה בכסלו נגמר מלאכת המשכן ועשה מקופל עד אחד בניסן", "וכן מרחשון (שבו היתה צ"ל חנוכת בית ראשון) עתיד הקב"ה לשלם לו" (בחנוכת ביהמ"ק השלישי), מ"מ, יש גם שייכות מיוחדת לחנוכת ביהמ"ק השלישי עם חנוכה.

ח. ומזה מובן שע"י עניני העבודה הקשורים עם חנוכה זוכים לבנין ביהמ"ק השלישי.

ובפרטיות יותר[71]:

כיון שמלחמת היוונים היתה "להשכיחם תורתך"[72], הרי מובן שבחנוכה מודגש הענין דלימוד התורה — להוסיף בקביעות עתים לתורה, וכדברי רבינו הזקן[73] שצ"ל באופן של קביעות בנפש (וע"ד הדיוק דתפילין שבראש, ולא תפילין שעל הראש[74]), ועד לאופן ש"תורתו אומנתו"[75].

ועד"ז הענין דמצות תפילין, וכן הענין דמזוזה ששייך במיוחד לחנוכה, כיון שצ"ל "נר חנוכה משמאל ומזוזה מימין"[76], וכן ענין הצדקה ששייך לחנוכה, כמובן מדברי הרמב"ם[77] שהיוונים "פשטו ידם בממונם", ועד"ז הענינים ששייכים לנשי ובנות ישראל: הדלקת נר שבת, כשרות האכילה ושתי' וטהרת המשפחה — שהרי היוונים "פשטו ידם" גם "בבנותיהם"[77], ולכן יש צורך לעסוק בענינים שהם שמירה ותיקון לזה.

וכאמור, שעי"ז זוכים לביהמ"ק השלישי שיבנה ע"י משיח צדקנו, שיהי' ממלכות בית דוד, כמ"ש[78] "ויצא חוטר מגזע ישי וגו'" — בקרוב ממש, ע"י הפצת המעיינות חוצה[79].

* * *

69) ראה תו"מ חע"ה ס"ע 51 ואילך. וש"נ.
70) יל"ש מלכים־א רמז קפד (מפס"ר פ"ו).
71) ראה גם שיחת מוצאי זאת חנוכה דאשתקד סי"ז ואילך (תו"מ חע"ט ע' 54 ואילך). וש"נ.
72) נוסח "ועל הנסים".
73) ראה סה"ש תרצ"ג ריש ע' 100. וש"נ.
74) ראה גם תו"מ חנ"ז ע' 223. וש"נ.
75) שבת יא, א. וראה תו"מ חע"ו ס"ע 320. וש"נ.
76) שם כב, א.
77) הל' חנוכה רפ"ג.
78) ישעי' יא, א.
79) ראה אגה"ק דהבעש"ט (כש"ט בתחלתו. ובכ"מ).

ט. מאמר (כעין שיחה) ד"ה מאי חנוכה[80].

* * *

י. כרגיל לבאר פירוש רש"י בפרשת השבוע — נתעכב על מ"ש בקאַפּיטל ל"ז פסוק כ"ט: "וישב ראובן", ומפרש רש"י: "ובמכירתו לא הי' שם, שהגיע יומו לילך ולשמש את אביו. דבר אחר עסוק הי' בשקו ובתעניתו על שבלבל יצועי אביו".

כלומר: כוונת רש"י להבהיר קושיא — דלכאורה, כיון שראובן אמר לאחיו "לא נכנו נפש .. השליכו אותו אל הבור .. למען הציל אותו מידם"[81], הי' לו להשאר יחד עמהם כדי להבטיח שיוכל להצילו, וא"כ, נשאלת השאלה היכן הי' ראובן בעת המכירה?

ועל זה מבאר רש"י: "ובמכירתו לא הי' שם", כיון שהי' במקום אחר — "שהגיע יומו לילך ולשמש את אביו", דכיון שיעקב שלח את יוסף לראות את שלום אחיו[82], הרי מובן שיעקב נשאר לבדו, ולכן הוצרך ראובן לילך ולשמש את אביו. ומוסיף עוד פירוש, ש"עסוק הי' בשקו ובתעניתו על שבלבל יצועי אביו", והוצרך לשוב בתשובה.

וע"פ המדובר כמ"פ[83] שכאשר רש"י מפרש ב' פירושים — לא באופן שמקדים תחילה שבענין זה יש שני פירושים (ואח"כ מפרטם), שבזה מדגיש שהם שקולים, אלא מפרש פירוש אחד, ואח"כ מוסיף ד"א — הרי זה לפי שהפירוש הראשון קרוב יותר לפשוטו של מקרא, אלא שאעפ"כ יש בו איזה קושי, ולכן מוסיף ד"א — צריך להבין בנדו"ד, מדוע הפירוש "שהגיע יומו לילך ולשמש את אביו" קרוב יותר לפשש"מ מאשר הפירוש ש"עסוק הי' בשקו ובתעניתו על שבלבל יצועי אביו", ומהו בכל זאת הקושי שבפירוש זה, שלכן הוצרך רש"י להביא גם הפירוש השני?

---

80) באמצע אמירת המאמר הפסיק כ"ק אדמו"ר שליט"א, באמרו (בתור ענין בפ"ע), שיש כאלו, גם מהבחורים, שעומדים בפניו ומפהקים... שנוסף לכך שזוהי הנהגה שהיא היפך "דרך ארץ" [ולפלא שהמשפיעים, ראשי הישיבות והמשגיחים כו' אינם מעוררים אודות הלכות "דרך ארץ" ש"קדמה לתורה" (ויק"ר פ"ט, ג), שזהו ענין שנוגע גם לכללות ההנהגה כשיוצאים לרחוב וכו', שלא תהי' באופן שהרואים אותם יתמהו וישאלו לאיזו ישיבה שייכים בחורים שמתנהגים כך!...], הרי זה מורה על העדר ההתעניינות כו' בדברים הנאמרים, ועד שבגלל זה מתעורר ספק בנוגע לכל הצורך בעריכת התוועדות ברבים. ואם מצד ציווי כ"ק מו"ח אדמו"ר — הרי אפשר לקרוא לחדר עשרה אנשים ולדבר בפניהם, ואח"כ יערכו "חזרה" ויכתבו וידפיסו כו' (ראה גם תו"מ חע"ו ע' 377. וש"נ).

81) שם, כא־כב.

82) שם, יד.

83) ראה כללי רש"י (כפ"ח תשע"ח) פ"ד כלל 4 ואילך. וש"נ.

יש מפרשים[84] שהקושי בפירוש הראשון הוא "מהו וישב, הוה לי' למימר ויבוא, לכן פירש דבר אחר (עסוק הי' בשקו ובתעניתו כו') לשון תשובה", ע"ד מ"ש[85] "וישב מרדכי גו'", ופירש רש"י "לשקו ולתעניתו".

אבל, אע"פ שזהו ביאור מגדולי ישראל, הרי הפירוש ש"וישב" הוא לשון תשובה אינו פשוטו של מקרא:

הבן חמש למקרא למד כבר לפנ"ז תיבת "וישובו" — "ויקם אבימלך ופיכל שר צבאו וישובו אל ארץ פלשתים"[86], שפירושה בפשטות, ששבו אל ארץ פלשתים שבה היו מקודם לכן, ולא מלשון תשובה. וא"כ, גם הפירוש ד"וישב ראובן אל הבור" בפשטות הוא — ששב אל המקום שבו הי' תחילה יחד עם שאר אחיו (סמוך אל "הבור הזה אשר במדבר"[81]), ולא מלשון תשובה. וכמו בפסוק שלאח"ז[87]: "וישב אל אחיו", שאין מקום לפרשו מלשון תשובה.

ובנוגע לראי' ממ"ש "וישב מרדכי", שפירש רש"י "לשקו ולתעניתו" — הנה: (א) כיון שהבן חמש למקרא לא למד עדיין מגילת אסתר, לא יכול רש"י לסמוך על זה, ואם זוהי כוונתו, הי' לו לפרש זאת. (ב) אי אפשר להביא ראי' ש"וישב ראובן" הוא מלשון תשובה ממ"ש "וישב מרדכי" — כי, "וישב מרדכי" פירושו ששב "לשקו ותעניתו" שבהם עסק מקודם לכן, ואילו "וישב ראובן" פירושו שחזר מהתעסקותו "בשקו ובתעניתו"?

וכמדובר כמ"פ שכל הענינים שבפירוש רש"י צריכים להיות באופן המובן בפשטות לבן חמש למקרא, כך, שרש"י לא צריך להוסיף מאומה. וכפי שיתבאר לקמן.

יא. בנוגע להערות אאמו"ר על הזהר — יש הערה על מאמר הזהר[88] "ת"ח כמה חסידותי' דראובן, דבגין דידע דשמעון ולוי שותפותא וחכימותא וחברותא דלהון קשיא אינון דכד אתחברו בשכם וכו'", ומבאר אאמו"ר[89] כמה דיוקים בלשון הזהר.

אך צריך להבין מהו גודל חסידותי' דראובן שהתעסק בהצלת יוסף בידעו ש"שותפותא וחכימותא וחברותא דלהון (דשמעון ולוי) קשיא כו'" — דלכאורה אדרבה: כאשר הסכנה אינה גדולה כ"כ, ואעפ"כ מתעסקים בהצלתו, הרי זה מורה על גודל החסידות; אבל כאשר הסכנה גדולה

---

84) שפ"ח כאן.
85) אסתר ו, יב.
86) וירא כא, לב.
87) פרשתנו שם, ל.
88) ח"א קפה, ב.
89) לקוטי לוי"צ הערות לזח"א ע' קמח.

ביותר, אזי ההתעסקות בהצלתו מחוייבת ומוכרחת (לא רק מצד "מדת חסידות", אלא) ע"פ שורת הדין, וא"כ, הדגשת גודל הסכנה ("בגין דידע דשמעון ולוי שותפותא וחכימותא וחברותא דלהון קשיא") ממעטת לכאורה גודל חסידותי' דראובן?!

וכפי שיתבאר לקמן.

יב. ביאור שייכות דברי הגמרא[76] על הפסוק[90] "והבור ריק אין בו מים", "מים אין בו אבל נחשים ועקרבים יש בו", לסוגיא דחנוכה,

— ש"מים", ש"הולכין למקום נמוך"[91], מורה על הביטול הדרוש ללימוד התורה[92], מצד ההתקשרות עם נותן התורה[93], ודוקא עי"ז שוללים את המציאות של מנגד — "נחשים ועקרבים"; וזהו הקשר עם חנוכה, שענינו הנצחון על היוונים[94] שרצו "להשכיחם תורתך"[72], שהתורה היא תורת ה'. וזהו גם ענין הדלקת המנורה בשמן (חכמה) טהור דוקא (אף שהיו יכולים להדליק בשמן טמא[95], כיון שטומאה הותרה בציבור), ועל

---

90) שם, כד ובפרש"י.

91) תענית ז, א.

92) דאף ש"מאן מלכי רבנן" (ראה גיטין סב, סע"א), ועד שלימוד התורה הוא באופן ש"קוב"ה .. קא חייך ואמר נצחוני בני נצחוני" (ב"מ נט, ב) — הרי מובן שלימוד התורה אינו באופן של גאוה ח"ו (שעל זה אומר הקב"ה "אין אני והוא יכולין לדור כו'" (סוטה ה, א)), בידעו שאין זה באופן ש"כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה" (עקב ח, יז), אלא רק בכחו של הקב"ה, ולכן הלימוד הוא בביטול כו'.

93) שזהו ענין ברכת התורה — כדאיתא בגמרא (נדרים פא, א. וש"נ) עה"פ (ירמי' ט, יא־יב) "על מה אבדה הארץ גו' על עזבם את תורתי", "שלא ברכו בתורה תחילה", ומבאר רבינו יונה (הובא בר"ן נדרים שם) "שלא היתה התורה חשובה בעיניהם כ"כ שיהא ראוי לברך עלי', שלא היו עוסקים בה לשמה וכו'".

94) נתבאר גם שהנצחון במלחמת היוונים הי' באופן ד"מסרת גבורים ביד חלשים ורבים ביד מעטים" — אף שלכאורה אינו מובן הקס"ד שחלשים ומעטים יצאו למלחמה נגד גבורים ורבים, וממה־נפשך: אם סומכים שהקב"ה יעשה נס, לא צריך בכלל לצאת למלחמה, אלא רק להתפלל ולומר תהלים כו' [וכפי שאכן הי' ביצי"מ, שאע"פ ש"חמושים עלו בני ישראל", שהיו להם כלי זיין (בשלח יג, יח ובפרש"י), ואיתא במדרש (מכילתא ויל"ש (רמז רלג) שם יד, יג. ועוד) שבין ד' הכתות היתה כתה שאמרה "נעשה מלחמה כנגדן" (וכיון שתורת אמת מספרת זאת, הרי מובן שיש מקום לסברא זו), אעפ"כ נאמר להם "ה' ילחם לכם ואתם תחרישון" (שם, יד)], ואם מתחשבים בדרך הטבע, אין מקום שחלשים ומעטים יצאו למלחמה נגד גבורים ורבים. אך הענין הוא — שכאשר מתתיהו אומר "מי לה' אלי", ומצוה לצאת למלחמה, אזי לא שואלים שאלות, גם אם ע"פ שכל (אפילו שכל דקדושה) לא מובן איך יתכן שיהיו טבע ולמעלה מהטבע ביחד, שני הפכים ביחד (ראה גם ד"ה להע"ע נ"ח דש"פ וישב, ערב חנוכה תשכ"ו פי"ד (תו"מ חמ"ה ע' 294)).

95) נזכר גם אודות השקו"ט למה נטמאו השמנים — הרי "משקי בי מטבחיא דכן" (עדיות פ"ח מ"ד. וראה מור וקציעה סעת"ר. שו"ת שו"מ מהדו"ק ח"ג סמ"ב. מהדורא רביעאה ח"ב ס"ר. שו"ת צפע"נ (ירושלים תשכ"ה) סמ"ו. ועוד).

ידו דוקא מאירים "על[51] פתח ביתו מבחוץ"[96], ושוללים את ענין המרידה בהקב"ה, שזהו"ע "כליא ריגלא דתרמודאי"[51] (אותיות מורדת[97]) — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס[98] בלקו"ש חט"ו ע' 324 ואילך.

יג. ויש להוסיף בפרטיות יותר בנוגע להוראה דנר חנוכה — שכיון שהנרות הללו אין בטלים לעולם[41], הרי זו הוראה על כל הדורות — שצריך להאיר על פתח ביתו מבחוץ:

בכללות בנ"י (שיש בהם כל פרטי הסוגים ד"ראשיכם שבטיכם" עד "חוטב עציך ושואב מימיך"[99]) ישנם אלו שעיקר תפקידם הוא להאיר בפנים — שזהו תוכן הענין דנר שבת, שמאיר בתוך הבית, ופועל שלא יכשל בעץ או באבן[100]; ויש כאלו שעיקר תפקידם הוא להאיר בחוץ — שזהו תוכן הענין דנר חנוכה שמצוה להניחה על פתח ביתו מבחוץ, כדי לפעול שגם בחוץ יהי' מעמד ומצב ד"כליא ריגלא דתרמודאי" (שהרי בפנים לא שייכת המציאות של "תרמודאי").

ומובן, שכדי להאיר בחוץ לא די בכך שבחוץ נמצא הנר והשמן והפתילה, אלא צריך להדליק את הנר שיאיר את החוץ, ולהדליקו באופן "שתהא שלהבת עולה מאליי"[101], שגם לאחרי שהמדליק הולך לדרכו ימשיך הנר לדלוק (דאל"כ, לא פעל מאומה).

והענין בזה — ש"נר" קאי על כל אחד מישראל, כמ"ש[102] "נר ה' נשמת אדם" (שהיא "חלק אלקה ממעל ממש"[103]), וצריך להדליקו בשמן טהור — שישנו בכל אחד מישראל, שכן, אפילו מי שנמצא במעמד ומצב ד"טמאו כל השמנים", יש בו "פך אחד של שמן שהי' מונח בחותמו של כהן גדול"[51], שזוהי נקודת היהדות שקיימת בשלימותה בכל אחד מישראל, ש"גם בשעת החטא היתה באמנה אתו ית'"[104], וכמאמר

---

96) אף שלכאורה הרי זה דבר פלא — שאף שמדובר אודות הארת החוץ, יש צורך בשמן טהור דוקא.

97) ולהעיר, שענין המרידה הוא באופן ש"יודע את רבונו ומכוין למרוד בו" (תו"כ ופרש"י בחוקותי כו, יד. ועוד) — שיודע שישנו ציווי של מלך מלכי המלכים הקב"ה, ואעפ"כ עובר על זה (משא"כ אם אינו יודע אודות ציווי המלך, שאז הרי הוא שוגג, או שיודע שיש ציווי, אבל אינו יודע שזהו ציווי המלך, אלא חושב שזהו ציווי של בשר ודם, שאז אין זו מרידה במלכות) — הנה גם במעמד ומצב כזה פועלים הענין ד"כליא".

98) בשילוב שיחת יום ב' דחה"ש תשל"ב.

99) ר"פ נצבים.

100) ראה שו"ע אדה"ז או"ח רסרס"ג. וש"נ.

101) שבת כ, א. כא, א.

102) משלי כ, כז.

103) תניא רפ"ב.

104) שם ספכ"ד.

רבינו הזקן[105] על הפסוק[106] "שמע ישראל גו' הוי' אחד", שיהודי אינו רוצה ואינו יכול להיות נפרד ח"ו מאלקות, וצריך רק לגלות זאת, שיאיר בגילוי ב"נר מצוה ותורה אור"[107] — שזוהי באמת כללות העבודה בכל השנה כולה, אלא שמודגש ביותר בנר חנוכה (וע"ד ש"מגלגלין זכות ליום זכאי"[65]).

וענין זה שייך במיוחד לאלו שנמצאים בחוץ כפשוטו — אלו שתפקידם לעמוד על הגבולות כדי להגן על גוי קדוש בארץ הקודש, ולהבטיח ש"כליא ריגלא דתרמודאי", שלא תהי' להם אפילו דריסת רגל כו'.

ובשביל זה יש צורך שיהי' "מחניך (לא רק טהור, אלא גם) קדוש"[108], שאז "ה' אלקיך מתהלך בקרב מחניך להצילך ולתת אויביך לפניך"[108], אבל, ללא צורך במלחמה, אלא כמו בנר חנוכה (לאחרי סיום המלחמה בכ"ד כסלו), שעל ידו "כליא כו'" בדרך ממילא (אף שלא נעשה בבת אחת, אלא לאט לאט, כבפשטות הענינים, שככל שעובר הזמן הולך ומתמעט "ריגלא דתרמודאי" עד שסוכ"ס "כליא" לגמרי).

ובנוגע לפועל: יש לבקר אצל אלו שנמצאים בחוץ כדי להגן כו', ולהסביר להם כל הנ"ל, ולהדליק עמהם נרות חנוכה, וליתן להם מעות חנוכה ומאכלי חנוכה — כפי שדובר בשנים שלפנ"ז[109] (ובודאי זוכרים זאת), ובאופן של הוספה כו'. ובודאי שמיד לאחרי השבת ימסרו את הדברים הנ"ל לאלו שנמצאים בארץ הקודש.

ויה"ר שע"י הדלקת "נר ה'" ב"נר מצוה ותורה אור", שזהו כללות הענין ד"בחוקותי תלכו ואת מצוותי תשמרו גו'"[110], יקויים מ"ש[111] "ונתתי שלום בארץ ושכבתם ואין מחריד", ועד "ואולך אתכם קוממיות"[112], בביאת משיח צדקנו בקרוב ממש.

* * *

יד. הביאור בפירוש רש"י:

הקושי בפירוש ש"במכירתו לא הי' שם", כיון "שהגיע יומו ללילך

---

105) ראה אג"ק אדמו"ר מוהריי"צ ח"ד ע' שפד (נעתק ב"היום יום" כה תמוז). שם ע' תקמז (נעתק ב"היום יום" כא סיון). ועוד.
106) ואתחנן ו, ד.
107) משלי ו, כג.
108) תצא כג, טו.
109) ראה גם שיחת ש"פ וישב, כ"ף כסלו תשל"ד ס"כ (תו"מ חע"ד ע' 343 ואילך). וש"נ.
110) ר"פ בחוקותי.
111) שם, ו.
112) שם, יג.

ולשמש את אביו" הוא — לפי שבפשטות שלח יעקב את יוסף בבוקר, שזהו הזמן שיוצאים לדרך, כמ"ש "וישכם אברהם בבוקר גו' ויקם וילך"[113], ועד"ז "הבוקר אור והאנשים שולחו"[114], ועד שהגיע אליהם הי' כבר אמצע היום, ואז עדיין הי' ראובן יחד עמהם (שהרי אמר להם "לא נכנו נפש"), וא"כ, קשה לומר שאח"כ הלך כיון "שהגיע יומו ללילך ולשמש את אביו", כי, "הגיע יומו" שייך רק בהתחלת היום, ולא באמצע היום; ולכן מוסיף רש"י "ד"א עסוק הי' בשקו ובתעניתו על שבלבל יצועי אביו".

ויש להוסיף בביאור הטעם שרש"י מדגיש בנוגע לענין התשובה — "שקו ותעניתו" דוקא:

לכאורה, גם אם ראובן רוצה לעסוק בתשובה, יכול לעשות זאת בהיותו במחיצת אחיו, ולמה הוצרך לילך משם למקום אחר?

ולכן מדגיש רש"י הענין ד"תעניתו" — דכיון שנאמר "וישבו לאכל לחם"[115], הנה אם ראובן יאמר להם שהוא שרוי בתענית, ואעפ"כ ישב יחד עמהם באכלם לחם, הרי זה יעורר אצלם חשד שהסיבה לכך שיושב עמהם היא בכדי שיוכל לשמוע מה שמדברים אודות יוסף, ולכן לא ידברו בפניו, וכיון שלא ידע מה הם חושבים לעשות עם יוסף, לא יוכל להצילו.

אך עדיין יש אפשרות שישב עמהם ויהרהר בתשובה, מבלי לומר להם שהוא שרוי בתענית, ובמילא לא יחשדו בו שכוונתו לשמוע את דבריהם וכו'. ולכן מוסיף רש"י גם "בשקו" — דכיון שרואים שהוא לבוש שק, מבינים שהוא שרוי בתענית; וכיון שאעפ"כ יושב עמהם באכלם לחם, יחשדו שכוונתו לשמוע את דבריהם וכו'.

אמנם, הפירוש ש"עסוק הי' בשקו ובתעניתו על שבלבל יצועי אביו" רחוק יותר מפשש"מ — שהרי רש"י פירש על מ"ש[116] "ויהיו בני יעקב שנים עשר", "ללמדנו בא שכולם שוין וכולם צדיקים, שלא חטא ראובן", וא"כ, אינו צריך לשוב בתשובה על זה, ולכן הובא רק בתור פירוש שני (ד"א).

טו. אך עדיין צריך להבין בכללות הענין:

כיון שראובן רצה להציל את יוסף, למה הסתפק לומר "אל תשפכו

---

113) וירא כב, ג.
114) מקץ מד, ג. וראה פסחים בתחלתה.
115) פרשתנו שם, כה.
116) וישלח לה, כב.

דם השליכו אותו אל הבור גו'"[81] — הרי גם בהשלכה אל הבור יש סכנה, כיון שהיו בו נחשים ועקרבים,

[ולהעיר, שאין זו קושיא בפשש"מ, די"ל שראובן לא ידע שיש בו נחשים ועקרבים (ורק חז"ל[76] דרשו מ"ש[90] "מים אין בו", "אבל נחשים ועקרבים יש בו"), אבל מ"מ קשה, שראובן הי' צריך לחשוש שיש בבור נחשים ועקרבים],

ואף שהסכנה בבור היא פחותה יותר, שהרי כדי להנצל מבעלי בחירה יש צורך בזכות גדולה יותר מאשר להנצל מנחשים ועקרבים שאינם בעלי בחירה[117], הרי זו עדיין סכנה, ויש צורך עכ"פ בזכות קטנה יותר כדי להנצל מזה,

וא"כ, הי' ראובן צריך להבטיח שגם לא ישליכו את יוסף אל הבור?

והביאור בזה — בפשטות — שראובן לא הי' יכול לפעול באופן גלוי להציל את יוסף בניגוד לדעתם של אחיו, כיון שלא היו שומעים אליו (שהרי הוא רק אחד נגד תשעה), אלא הוצרך להתנהג בערמה, כדי שלא יחשדו שהוא לצדו של יוסף, אלא יחשבו שהוא סבור כמותם,

— שלכן אמר "לא נכנו נפש"[81] (שכולל עצמו עמהם), ולא אמר "לא תכו", כאילו שגם הוא סבור כמותם שמגיע לו עונש מיתה מדין רודף וכו'[118] —

ולכן אמר רק "אל תשפכו דם", ותמורת זה — "השליכו אותו אל הבור", בחשבו, שאח"כ "יבוא הוא ויעלנו משם"[119] (אלא שאח"כ הי' כבר מדי מאוחר: "וישב ראובן אל הבור והנה אין יוסף בבור"[120]).

טז. ומכאן באים להמבואר בזהר אודות גודל חסידותו של ראובן:

על הפסוק[121] "ולא יכלו דברו לשלום", פירש רש"י: "למדנו שבחם (של בני יעקב, כולל ראובן) שלא דברו אחד בפה ואחד בלב".

ואעפ"כ, מצד גודל חסידותו של ראובן, התנהג בערמה — אף שזהו היפך טבעו — להסתיר את כוונתו מאחיו, כדי שיוכל להציל את יוסף.

---

117) ראה אוה"ח שם, כא. וראה גם תו"מ חנ"ג ריש ע' 241. וש"נ.

118) ראה לקו"ש חט"ו ע' 325 ובהנסמן שם.

119) פרש"י שם, כב.

120) שם, כט.

121) שם, ד.

יז. ומזה למדים עד כמה צריך להשתדל ולעשות הכל כדי להציל ילד יהודי!

ונוסף על ההכרח שבדבר לפי ״שכל ישראל ערבין זל״ז[122], הרי זה נוגע לכללות היציאה מהגלות — כי, הענין ד״יוסף הורד מצרימה״[123] הי׳ התחלת ענין גלות מצרים, שהיא שורש כל הגלויות[124] עד לגלות זה האחרון, ולכן, כשם שראובן השתדל להציל את יוסף מהגלות, כך צריך להשתדל ולעשות הכל כדי להציל כל ילד יהודי מהגלות, שעי״ז ממהרים את הגאולה העתידה לבוא, שתהי׳ ״כימי צאתך מארץ מצרים״ (אלא שאז ״אראנו נפלאות״ אפילו לגבי יצי״מ)[125], שאף אחד מבנ״י לא ישאר בגלות[126], כיון ש״אתם תלוקטו לאחד אחד בני ישראל״[127].

ולכן צריך להשתדל בזה ביותר, מבלי להתפעל מכל הקשיים, כולל גם שלא יבוש מפני המלעיגים[128], כיון שזה נוגע לגאולה של כללות בנ״י מהגלות, וכן הגאולה של הקב״ה כביכול מהמעמד ומצב ד״שכינתא בגלותא״[129].

ועי״ז שעוסקים בזה באופן ד״ופרצת״[130], נעשה הענין דלידת פרץ[131], שפועל פריצת גדרי הגלות וכו׳, כיון שישראל עושין תשובה ו״מיד הן נגאלין״[132], בקרוב ממש.

[כ״ק אדמו״ר שליט״א התחיל לנגן הניגון ״ופרצת״. ולאחרי תפלת מנחה התחיל לנגן הניגון ״ניעט ניעט ניקאַוואָ״ ונכנס לחדרו לכמה דקות ויצא להתפלל תפלת ערבית].

---

122) ראה אנציק׳ תלמודית (כרך כח) ערך כל ישראל ערבים זל״ז בתחלתו (ע׳ תעד ואילך). וש״נ.

123) פרשתנו לט, א.

124) ראה לקו״ש חט״ז ע׳ 91. וש״נ.

125) מיכה ז, טו (וראה אוה״ת נ״ך עה״פ. וש״נ).

126) ראה גם תו״מ ח״פ ע׳ 82. ע׳ 95. וש״נ.

127) ישעי׳ כז, יב.

128) ראה שו״ע אדה״ז או״ח בתחלתו. וש״נ.

129) ראה זהר ח״א כז, ב. ח״ב ב, ב. ח״ג עה, ב. ועוד. וראה מגילה כט, א. ספרי ס״פ מסעי.

130) ויצא כח, יד.

131) פרשתנו לח, כט. וראה אגדת בראשית ספס״ג. ב״ר פפ״ה, יד ובפרש״י שם.

132) רמב״ם הל׳ תשובה פ״ז ה״ה.